

VOORBEREIDINGSTIJD

15 minuten

LESTIJD

30 minuten

natuur

STOEPPLANTJES SPEUREN EN KRIJTEN

GROEP 3,4

LESDOEL

De leerlingen kunnen plantjes aanwijzen in de schoolomgeving die daar uit zichzelf zijn gaan groeien, ook in spleetjes tussen stenen waar overheen gelopen wordt. De leerlingen leren enkele plantjes beter kennen door goed te kijken en kunnen erover vertellen wat ze leuk, mooi en/of bijzonder vinden.

Kerdoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Kerdoel 40: De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

Kerdoel 41: De leerlingen leren over de bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

BENODIGDE MATERIALEN

- Voorleesverhaal
- Stoepkrijt per duo
- Stoepplantjes zoekkaarten per duo (te downloaden via buitenlesdag.nl/grote-natuurles)
- Infokaart stoepplantjes
- Evt. zelfgemaakte zoekkaart, zie toelichting

INHOUD

Vorbereiding

Ga van tevoren kijken op het schoolplein óf en waar er verschillende stoepplantjes te vinden zijn. Wellicht vind je ook het kleine herderstasje. Overleg met collega's die ook een stoepplantjes les doen over het gebruik van het schoolplein. Verzamel dan alle benodigdheden, sommige materialen kan je downloaden en printen. Bepaal wat een handige plek is om te starten met de uitleg en hoever de leerlingen mogen uitwaaieren. Vraag zo mogelijk hulp van ouders en stagiaires zodat elk groepje van 4 à 5 leerlingen begeleiding heeft. Zoek eventueel informatie op over de plantjes die jij leuk vindt op de infokaart stoepplantjes, bijvoorbeeld herderstasje en paardenbloem. Kijk op stoepplantjes.nl.

Inleiding

In de klas of buiten op een rustig plekje: Lees het verhaal 'Het kleine herderstasje' voor en laat de plaat erbij zien. Vertel dat de leerlingen op zoek gaan naar stoepplantjes tussen de stenen en in hoekjes of onder een hek. Veel mensen kijken over de stoepplantjes heen; ze zien ze niet. Daarom zijn mensen begonnen met een randje eromheen te maken met stoepkrijt. Dat gaan wij nu ook doen.

Zoek dan buiten een stoepplantje op en doe het voor: teken een mooi randje om het stoepplantje. Zet de eerste letter van je naam erbij. Bekijk met elkaar het plantje van dichtbij. Kleine plantjes hebben meestal ook kleine bloemetjes

en zaadjes. Kijk dus goed! Voel en ruik ook eens aan de blaadjes. Vertel wat je ziet en voelt en laat één van de leerlingen ook vertellen wat hij/zij ziet en voelt.

Laat de zoekkaarten zien. Kijk samen of je het plantje op de zoekkaart kunt vinden. Noem de naam. Er staan ook symbolen bij de plantjes: driehoek, vierkant, cirkel, stip, streepje en kruisje in 6 kleuren. Kennen jullie deze vormen? Als er bij de foto een blauw kruisje staat, krijt die dan op de stoep erbij als je dat plantje gevonden hebt.

Aan de slag

Spreek af waar de leerlingen wel/niet heen mogen en dat ze terugkomen op een afgesproken signaal. Maak dan tweetallen en geef hen stoepkrijt en een zoekkaart. Dan mogen de leerlingen zoeken naar stoeplantjes. Voor de juiste kleur stoepkrijt om symbolen te tekenen, moeten ze terug naar jou om deze op te halen.

Roep de leerlingen na 5 of 10 minuten weer bij elkaar. Ga samen kijken bij een paar plantjes van de leerlingen. Klopt het symbool dat erbij staat met het stoeplantje op de zoekbladen? Ga naar de plantjes die je zelf hebt gezien bij de voorbereiding en waarover je iets kan vertellen. Gebruik de infokaart.

Voor het tweede deel van de les geef je de leerlingen een paar zoekopdrachten.

- 1 Er zijn plantjes met een rond blad of meer een lepelvorm (laat een afbeelding zien op de achterkant van de zoekkaart). Zoek ze en zet er een cirkel omheen. Kom dan weer terug.
- 2 Er zijn plantjes met een ingesneden blad (laat weer een afbeelding zien). Zoek ze en zet er een rechthoek omheen. Kom dan weer terug.
- 3 Wijs een plant aan op de zoekkaart waarvan je weet dat die er groeit, bijvoorbeeld een paardenbloem. Zoek die en zet er een driehoek omheen. Kom dan weer terug.
- 4 Ga door, als er tijd is, met andere opdrachten, zoals "zoek een plantje met een witte bloem".

Maak nog foto's van de omliggende plantjes. Voor in de klas of op een poster: deze plantjes groeien op ons schoolplein

Reflectie

Ga in gesprek met de leerlingen aan de hand van een of meerdere vragen:

- Welk plantje vond jij het leukst, mooist, bijzonder? Ken je nog een naam?
- Wist je dat er zoveel soorten plantjes op het plein groeiden?
- Wat vinden jullie nu van het plein? Vind je het mooi/gezellig met al die randjes?
- Iedereen kan de stoeplantjes nu beter zien. Jammer dat de regen het krijt wegspoelt. Wat vindt het plantje ervan als het regent? (Die kan weer groeien als er water in de grond komt.)

Het kleine herderstasje

Er was eens een schoolplein waar een klein stoeplantje groeide. Hij was niet alleen. Er waren er meer. Tussen de tegels waren groene randjes, soms groene plukjes. Niemand keek er naar, niemand zag ze. Het stoeplantje deed zo zijn best om er mooi uit te zien en zijn bloemen te laten zien. Maar oh wat waren die klein. Vlakbij kwam een plantenbak tegen de muur van de school en een aardige mevrouw plantte er grote planten in en stopte bollen onder de grond. Er stonden zelfs bordjes bij met de namen.

Toen de lente kwam, waren er mooie krokussen en gele narcissen en de grote lavendelplanten kregen bloemknoppen. Het kleine stoeplantje vond het heel mooi dat er nu meer plantjes waren op het plein. "Psst narcisje", riep het stoeplantje, "mooi hoor dat we hier samen groeien, maar niemand kijkt naar mij en ik heb ook bloemetjes."

"Hé, klein herderstasje", riep een plantje dat in een hoekje tegen de plantenbak groeide. "Niet zo somber: ik vind jou wel mooi: klein maar fijn. En kijk eens: ik ben ook een herderstasje. Bij mij zie je driehoekige herderstasjes aan de stengel. Misschien krijg jij straks ook van die mooie vruchtjes en dan weten de kinderen dat jij ook een herderstasje bent." "Maar jij hebt een lange stengel en ik niet", zei het kleine herderstasje. "Hier lopen en spelen heel veel kinderen; ik blijf liever laag. Dan passen mijn blaadjes en stengels nog net tussen de stenen en de schoenen van de kinderen. Maar ik ben heel blij dat ik nu ook een naam heb: herderstasje, dat is een mooie naam. Hebben die andere kleine plantjes tussen de stenen ook een naam?" "Ja hoor", zei het grote herderstasje: "paardenbloem, weegbree, madeliefje en het grasje tussen de straatstenen heet straatgras."

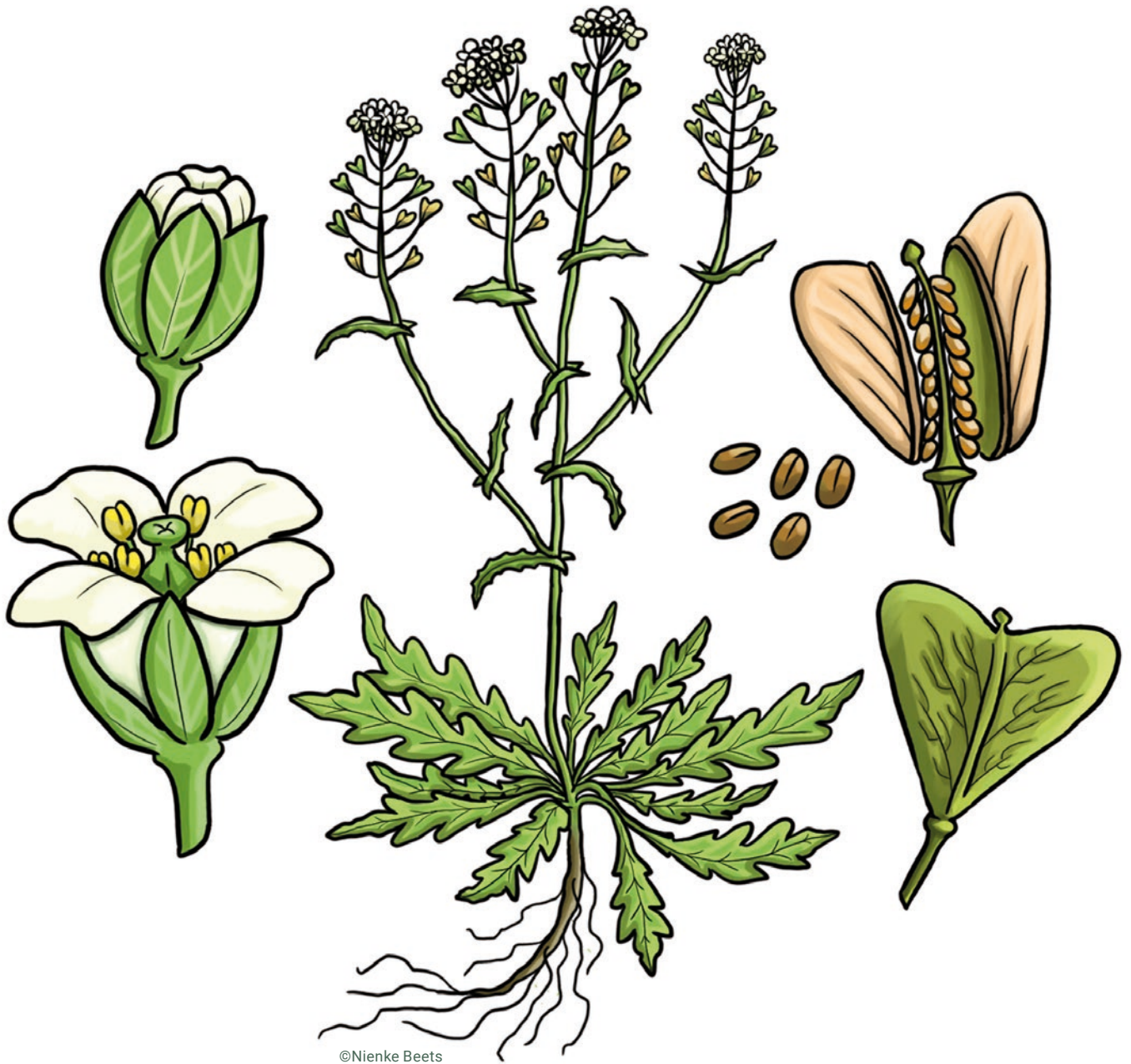
"Als mensen weten hoe we heten, zijn we dan net zo belangrijk als de lavendelplant in de bak? Komen ze ook naar ons kijken?"

Nu hoorde de lavendelplant het ook en riep: "Jij bent ook belangrijk hoor klein herderstasje! Kijk eens hoe de kleine beestjes lekker schuilen onder jouw blaadjes tegen de zon en kleine bijtjes komen op jouw bloemetjes af. De grote bijen komen op mijn bloemen af. We zijn allebei belangrijk. En jouw zaadjes zijn heel lekker voor vogels, zoals mussen. Die moeten ook eten. Maar wat heel belangrijk is: jullie herderstasjes groeien overal waar maar een klein plekje grond te vinden is. Niemand komt jullie planten en zaaien. Jullie strooien je zaadjes uit en met wat geluk wordt je meegenomen door een bezem, een schoen of mieren. Zo groeien jullie steeds op andere plekjes tussen de stenen".

En als je een mini-stoeplantje bent, is er best wel plek op een plein met spelende kinderen. Een schoon plein dat af en toe geveegd wordt ziet er goed uit. Gelukkig mogen de kleine stoeplantjes blijven staan. Die zijn leuk om eens beter te bekijken.

En dat gaan wij nu doen!
We maken ze zichtbaar voor iedereen.
En dat doen we met ... stoepkrijt!

©Nienke Beets

Bijlage: infokaart stoepplantjes

Canadese fijnstraal

De Canadese fijnstraal is uit Canada naar Europa meegereisd. In botanische tuinen ging men planten verzamelen van over de hele wereld. In de zomer groeit de plant wel tot 80 centimeter hoog. Met fijne bloemetjes als een stralenkransje. Er komen heel veel pluïsjes aan, dus bleef de plant niet achter het hek van de botanische tuin, maar groeide het al heel snel overal, ook tussen stoepstenen. De muurfijnstraal heeft roze bloemetjes die mensen mooier vinden. Ze lieten het in tuinen groeien, maar ook die ontsnappen en groeien nu wel als stoepplantjes.

Duizendblad

Een goede naam voor dit plantje. Vind je niet? De bloemetjes zijn wit, soms roze. Ruik ook eens aan de blaadjes. Vind je het lekker?

Grote weegbree

Deze plant kan tegen een stootje. Als je over hem heen loopt groeit hij gewoon door. Wist je dat deze plant door Europeanen naar Amerika is gebracht? Daar heet het de voetstap van witte mannen. De zaadjes blijven aan schoenzolen plakken, dus waar de Europeanen hadden gelopen, groeide na een tijdje weegbree. De zaadjes van de weegbree worden ook graag gegeten door vogels. Nog een weetje: de bladeren kun je gebruiken als je je geprikt hebt aan de brandnetel.

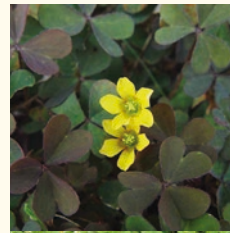
Heermoes

Wist je dat heermoes ook lego-plant wordt genoemd? Probeer maar eens of je een heermoes-plant uit elkaar kunt halen en weer in elkaar kunt zetten. Trek maar aan de stengel. Deze plant krijgt trouwens geen bloemen maar sporen.

Herderstasje

De naam herderstasje heeft de plant door de driehoekige vruchtjes. De tas van herders hadden die vorm. Maak eens zo'n tasje open. Wat zie je dan? Sommige mensen vinden de vruchtjes meer op lepeltjes lijken. Cavia's vinden herderstasjes heel lekker, grappig he.

(gehoorde) Klaverzuring

Het plantje lijkt op de geluksklaver die je wel eens als cadeautje krijgt. Geen echte klaver.

(harig) Knopkruid

Ook deze plant werd als bijzonderheid vanuit Zuid-Amerika naar Nederland gehaald en in een botanische tuin geplant. Maar het ontsnapte al snel, er komen zoveel zaadjes aan één plant. In moestuinen is het nu best wel een lastig onkruid. Maar het bloemetje is leuk. Dezelfde kleuren als van een madeliefje, maar zo klein als een speldenknop. En veel minder witte bloemetjes aan de rand.

Klein kruiskruid

Deze plant kun je bijna het hele jaar zien bloeien. In een paar maanden zijn er rijpe zaden waaruit dan weer nieuwe planten groeien. Dat gebeurt vaker bij planten die we (on)kruid noemen. Het is niet voor niets dat er zoveel groeien in tuinen.

Kleine veldkers

Deze plant begint ongeveer tegelijk te bloeien met de vroegeling. De vruchten zijn langwerpige en als ze rijp zijn springen ze open en worden de zaadjes een heel eind weg geschoten. Vind je kleine veldkers op een schoon plekje, bijvoorbeeld in je eigen tuin, proef de blaadjes dan eens. De smaak lijkt wel op tuinkers

Bijlage: infokaart stoepplantjes

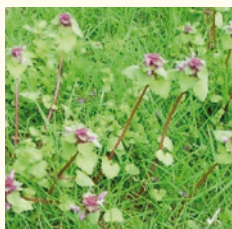
Liggend vetmuur

Liggend is deze plant wel. Waar de naam vetmuur vandaan komt, weten we niet. Het groeit tussen straatstenen, en ziet er dan bijna uit als een mos. Maar vanaf mei komen er hele kleine witte bloemen aan. Om die te zien, heb je goede ogen nodig of een loep. Deze plant vormt groene randjes tussen tegels en klinkers maar zal nooit groot worden. Laat ze trouwens maar staan, dan kunnen op die plaats geen andere zaden gaan kiemen.

Paardenbloemen

Wie kent ze niet? De gele bloemen zijn net zonnetjes. Ze bestaan uit een heleboel kleine bloemetjes. Pluis er maar eens een uit. Paardenbloemen krijgen visite van 27 soorten solitaire bijen. Dit zijn bijen die alleen leven. Verder komen er ook hommels, honingbijen en vlinders op bezoek. Paardenbloemen zijn dus heel belangrijk in de natuur. Ze bloeien ook al vroeg als er nog niet zoveel ander voedsel is voor de bijen.

Paarse dovenetel

De dovenetel lijkt op een brandnetel. Best handig, daardoor durven veel mensen en dieren hem niet aan te raken, en kan hij ongestoord groeien en bloeien. Terwijl hij helemaal niet prikt. Dode netel werd hij vroeger ook wel genoemd. Uit de paarse bloemetjes komen insecten nectar halen. Ze moeten daarvoor wel hun best doen en een beetje de bloem inkruipen. Dan komt er stuifmeel op hun lijf en bij een volgende bloem komt dat dan op de stamper. Dan kunnen er vruchtjes groeien.

Rode en witte klaver

Heeft de klaver bloemen? Ruik er eens aan. De bijen komen graag op de klaverbloemen en maken klaverhoning van de nectar uit de bloemen. Wie heeft er wel eens een klavertje vier gevonden? Dat komt echt voor, maar niet zo vaak. Men zegt dat een

klaverblad met 4 blaadjes geluk brengt. Vind je het, droog het dan en bewaar het!

Stinkende gouwe

Wat een naam voor een plantje. Als er een klein stukje van een blad afbreekt, komt er al een gele druppel uit. Die kan een bruine vlek geven. Er komt ook een typisch geurtje van de plant af. Er vliegen wel 11 soorten solitaire bijen op stinkende gouwe, zoals de grasbij, verder ook hommels en honingbijen. Aan de zwarte zaadjes zit een zoet mierenbroodje vast. Dat heet zo omdat mieren het heerlijk vinden. Ze slepen het zaad een heel eind mee naar hun nest. En het volgende jaar gaan er dan plantjes groeien.

Straatgras

Zijn naam geeft aan dat het plantje vaak tussen de straatstenen groeit. Dat klopt, maar het is ook een onkruid in moestuinen. Straatgras is eenjarig en heeft geen lange wortels. Als je het straatgras eruit wil hebben, gaat dat heel makkelijk. Dat is met andere grassen wel anders. De graszaden worden graag gegeten door vogels.

Vogelmuur

Vogels zijn gek op deze plant. Ze eten de blaadjes en de zaadjes. Voor mensen is het ook een sappig hapje. Als het bijna gaat regenen sluiten de kleine witte bloemen. Het is dus een beetje een regenvoorspeller. De plant heeft slappe stengels die niet rechtop kunnen staan.

Vroegeling

Dit plantje bloeit soms al in januari; dan mag je wel vroegeling heten. Het staat vaak in groepen bij elkaar. Je ziet dan een witte waas van bloemetjes. In mei is het hele plantje afgestorven, maar in het najaar groeien uit de zaden weer nieuwe blaadjes.